การพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

A Model Development on Sustainability of the Qualified Small Size Schools in the 3 Southern Border Provinces

อิสเบลลา หะยีนุ[1], รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ[2], สุนทรี วรรณไพเราะ[3] และ ศิลป์ชัย สุวรรณมณี[4]

Esbella Hayinu[1], Rungchatchadaporn Vehachart[2], Suntaree Wannapairo[3] and Sinchai Suwanmanee[4]

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Education, Thaksin University, Thailand

Corresponding Author, Email: [2]rungchatchadaporn@tsu.ac.th

Retrieved: October 13, 2025; **Revised:** April 29, 2026**; Accepted:** April 30, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนา และเพื่อประเมินรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 คน และ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดย การจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 17 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกประเภทข้อมูลและสร้างข้อสรุปจากลักษณะร่วม

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารแบบกัลยาณมิตร (2) การจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม (3) การบริหารจัดการเชิงคุณภาพ (4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ (5) การส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ และ 2. ผลประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวมและในแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบได้ โดยในแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการโรงเรียนในบริบทเฉพาะของพื้นที่ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจจากชุมชนและการเสริมสร้างความยั่งยืนทั้งด้านการศึกษาและสังคมร่วมกัน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; โรงเรียนคุณภาพขนาดเล็ก; ความยั่งยืน; จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The purpose of this research was to study the components of the model, construct and assess the model development on sustainability of the qualified small size schools in the 3 southern border provinces. This study employed a mixed-methods research design. The key informants included two groups of experts: nine individuals participated in in-depth interviews, comprised administrators or teachers in charge ofacademic affairs gained by multistage random sampling and seventeen individuals participated in a focus group discussion. The instruments used in this study consisted of a document analysis form, a semi-structured interview protocol

with reliability of 0.95 and a focus group discussion log. Data analysis was conducted by categorizing the information and synthesizing common patterns to derive conclusions.

The research results revealed: 1. Five key components, (1) Benevolent leadership of school administrators (2) Holistic Instructional Management (3) Quality management systems (4) Participatory management and (5) Promotion of local identity 2. Assessed and confirmed by the experts that the model was of appropriateness and practicality overall and in separate components, each component is critically important to the management of schools within the unique local context, contributing to the building of community trust and fostering sustainability in both educational and social dimensions.

Keywords: Model; Qualified Small Size Schools; Sustainability; Southern Border Provinces

บทนำ

ในแผนพัฒนา 13 มีการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาประเทศไทยขึ้น สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economic and Social Development Board, Office of the Prime Minister, 2022) ได้กำหนดประเด็นท้ายทายในการบริหารประเทศตามเจตนารมณ์ของ ยุทธศาสตร์ชาติ กล่าวคือ ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (4) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษา ภาคบังคับ และหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับ การศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ (Ministry of Education, 2017) สอดคล้องกับกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (Office of the Education Council, Ministry of Education, 2017) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งเพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันในอนาคต

โรงเรียนขนาดเล็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดได้ว่าเป็นองค์การทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโดยมีเจตนารมณ์ที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579 กล่าวคือ การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มีแหล่งเรียนรู้สื่อตำราเรียน นวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีระบบและกลไกการวัด การติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคนในชาติ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า ปัญหาของการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กมาโดยตลอด เช่น ปัญหาด้านวิชาการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การเรียนการสอนที่เหมาะสมทันสมัย

ไม่เพียงพอกับความต้องการและความจำเป็นที่จะใช้ขาดแคลน หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน สื่อเนื่องจากงบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

จากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากจำนวนเด็กเกิดน้อยลงและการที่ผู้ปกครองส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพสูงกว่า ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างต่ำ การปรับแปลี่ยงแนวทางการเรียนรวมทั้งโรงเรียน การเรียนรวมบางช่วงชั้น เรียนคละชั้น หรือเรียนแบบบูรณาการหรือการยุบหรือควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก อีกทั้งปัญหาการออกกลางคันสูงและอัตราการเรียนต่อต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นพื้นที่ที่ประชาชนได้รับการศึกษาในระดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับการได้รับการศึกษาในระบบของประชาชนในท้องถิ่นอื่น ๆ (The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, District 2, 2021) แต่ด้วยสภาพปัญหาในพื้นที่ที่ต่างจากพื้นที่อื่นอันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ปัญหาความยากจนของประชาชน สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งนักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีเวลาเรียนไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เนื่องจากการเปิด-ปิดโรงเรียนเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่และเวลาเรียนตามปกติก็ต่างจากพื้นที่อื่น ๆ เพราะครูต้องออกจากโรงเรียนก่อนเวลาที่กำหนดด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัย

ปัจจัยดังที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2562ข) ผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาพิจารณาจำแนกตามเขตพื้นที่ของโรงเรียนในสามจังหวัดดภาคใต้ พบว่า สถานศึกษาสังกัด สพป. นราธิวาส เขต 1 สพป. นราธิวาส เขต 2 และ สพป. นราธิวาส เขต 3 มีสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรอง คิดเป็นร้อยละ 71.43, 40.54, 41.67 ตามลำดับ สถานศึกษาสังกัด สพป. ปัตตานี เขต 1 สพป.ปัตตานี เขต 2 และ สพป.ปัตตานี เขต 3 มีสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรอง คิดเป็นร้อยละ78.43, 93.75 และ 55.56 ตามลำดับ โดยเฉพาะสถานศึกษาสังกัด สพป. ยะลา เขต 1 สพป. ยะลา เขต 2 และสพป.ยะลา เขต 3 พบว่า มีสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการรับรอง คิดเป็นร้อยละ 98.11, 100 และ 100 ตามลำดับ นอกจากนั้นพบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อสถานศึกษาและผู้เรียนเอง กล่าวคือ ผลการทดสอบทางการศึกษาทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O-NET) ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา พบว่าผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนซึ่งครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกจังหวัด อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ 50

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าเป็นอย่างไร มีแนวทางการดำเนินการและองค์ประกอบใดบ้าง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ ให้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นงานวิจัยที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้เพิ่มเติมด้านการบริหารการศึกษา อันเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการพิจารณากำหนดนโยบายมาตรการเร่งรัด หรือแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาสามารถกำหนดแผนการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เพื่อการปรับปรุง พัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิผล และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดหรือภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อความคงอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็กและการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานเพื่อให้สอดคล้องความต้องการของ

ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อปฏิรูปและพัฒนาการศึกษานั้น ถือว่ามีความสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศรวมทั้งเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ประเมินรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีลำดับการออกแบบการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary research)

โดยวิธีการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็ก ตามหลักแนวคิดทฤษฎีการบริหารคุณภาพ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารเพื่อความยั่งยืน บริบทการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากแหล่งข้อมูลเฉพาะและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาองค์ประกอบของและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ไปตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดย การจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 17 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็ก โดยวิธีปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากจุดเด่นของกรณีศึกษาอยู่ที่การให้ภาพที่ชัดเจนและสมบูรณ์ ข้อมูลที่หลากหลายเป็นสิ่งที่จำเป็น

ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันร่างรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เพื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นยืนยันองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้วิจัยนำข้อสรุปแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน สรุปรวมเป็นความคิดเห็นรวมกัน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะลึก (In-depth interview) จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารนโยบายการศึกษา จำนวน 1 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 คน 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม จำนวน 1 คน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 คน และ 6) ผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 คน

2. การสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert opinions) จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของตัวบ่งชี้และเสริมให้รูปแบบมีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนคงที่ ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (Suwathanpornkul, 2018) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (Obec Awards ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารนโยบายทางการศึกษา จำนวน 7 คน โดยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารนโยบายการศึกษา จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 คน และ 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร ประเด็นหลักและประเด็นย่อย จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีองค์ประกอบเป็นหมวด ๆ ดังนี้ การนำองค์การ การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ การจัดกระบวนการ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิเคราะห์และจัดความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล และผลลัพธ์ของการดำเนินการด้านการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นปรึกษาคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลหลังจากได้รับการอนุมัติการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมในการทำวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยทักษิณ หนังสือรับรอง เลขที่ COA No.TSU 2024_090 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2567 ผู้วิจัยได้มีการแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งสิทธิ์ในการเข้าร่วม ยุติการหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยไม่ระบุชื่อ-นามสกุล และมีการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยมิได้ถูกบังคับ แต่การเข้าร่วมในงานวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยวิธีการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ตามหลักแนวคิดทฤษฎีการบริหารคุณภาพ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก การพัฒนา

การศึกษาเพื่อความยั่งยืน บริบทการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากแหล่งข้อมูลเฉพาะและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการอ่านและตีความเพื่อนำมาวิเคราะห์เอกสาร

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. การสนทนากลุ่ม ซึ่งใช้แบบบันทึก โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นจากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยในแต่ละขั้นตอน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของตัวบ่งชี้และเสริมให้รูปแบบมีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการกำหนดประเด็นและหัวข้อหลักในการวิเคราะห์ซึ่งมุ่งเน้นที่ประเด็นสำคัญตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และการสร้างข้อมูลสรุป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การลดทอนข้อมูลและการสร้างข้อมูลสรุป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยวิเคราะห์จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อต้องการทราบองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็ก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การลดทอนข้อมูลและการสร้างข้อมูลสรุป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารแบบกัลยาณมิตร 2) การจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม 3) การบริหารจัดการเชิงคุณภาพ 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 5) การส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงพื้นที่

2. ผลประเมินรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวมและในแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบได้ โดยในแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการโรงเรียนในบริบทเฉพาะของพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจจากชุมชนและการเสริมสร้างความยั่งยืนทั้งด้านการศึกษาและสังคมร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญที่ค้นพบจากการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย 112 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

1.1 ด้านภาวะผู้นำแบบกัลยาณมิตร (Benevolent Leadership) มี 5 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบกัลยาณมิตร จึงถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กอย่างมาก เพราะเป็นรูปแบบ

ภาวะผู้นำที่เน้น ความเมตตา ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้นำกับบุคลากร ส่งผลโดยตรงต่อบรรยากาศของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และความสำเร็จในการบริหารจัดการ การสร้างความไว้วางใจในองค์กร และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Osland (2018) ซึ่งได้กล่าวถึง การส่งเสริมความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกรอบความคิดในระดับสากล มีความสามารถในการปรับตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการมอบหมายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เพราะภาวะผู้นำโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มุ่งเน้นความเข้าใจและความสัมพันธ์เชิงบวก ช่วยลดความขัดแย้ง ส่งเสริมความสามัคคี ทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและเป็นมิตรอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีการทบทวนทิศทางและติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและแบบอย่างที่ดี

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม (Holistic Instructional Management) มี 5 องค์ประกอบย่อย 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษาในการบริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะแนวทางของการจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวมจะช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน และส่งเสริมระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมของการอยู่ร่วมกันของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัด ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ดังนั้น ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีสามารถวางแผน จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวม เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และประเมินผลได้ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องเช่นเดียวกับ Thipprajong (2020) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ ทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive flexibility) มีการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้จากประสบการณ์ตรง และเชื่อมโยงกับบริบทของชีวิตจริง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวมผ่านการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษายุคใหม่ที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างยั่งยืน

1.3 ด้านการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ (Quality management systems) มี 5 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือผู้บริหารเป็นผู้ที่ผู้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณภาพของรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งการนำหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารเชิงคุณภาพจะเน้นการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผล และปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบ (PDCA) เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพและพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์สามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ Ounwised (2021) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในด้านภาวะผู้นาและวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการเชิงคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางหรือกรอบความคิดที่ใช้ในการบริหารเชิงระบบกับการนำมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีความสามารถในการพัฒนาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกำหนดทิศทางวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายการศึกษาที่มีคุณภาพและยั่งยืน

1.4 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory management) มี 3 องค์ประกอบย่อย 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่อภาวะผู้นำในการบริหารโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะผู้บริหารไม่ใช่เพียงผู้ออกคำสั่ง แต่เป็นผู้

ชักชวน โน้มน้าว และกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในกระบวนการบริหาร เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง หรือแม้แต่นักเรียน มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วางแผน และตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร บรรยากาศการทำงาน และความสำเร็จในการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saengcham (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนำไปสู่คิดในเชิงนโยบายการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศในด้านภาวะผู้นำในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความร่วมมือ ความเชื่อมั่น และแรงสนับสนุนจากทุกภาคส่วนซึ่งแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบในการบริหารช่วยสร้างความไว้วางใจและแรงจูงใจซึ่งเป็นรากฐานของภาวะผู้นำที่ใช้ความสัมพันธ์ ความเข้าใจ และความร่วมมือเป็นหลักและส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

1.5 ด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ (Promotion of local identity) มี 3 องค์ประกอบย่อย 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) เพราะพื้นที่นี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา และวิถีชีวิตที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย ที่เป็นเช่นนี้เพราะแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่เป็นสำคัญ มีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กล่าวคือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความเข้าใจอัตลักษณ์ของพื้นที่เป็นอย่างดีทำให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับชุมชน ซึ่งองค์ประกอบด้านอัตลักษณ์เชิงพื้นที่นี้ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญที่สุดในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้การส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา และวิถีชีวิตท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ Ongart et al.(2022) ได้วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กของรัฐ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธีเพราะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความยั่งยืนของการศึกษาในบริบทของสังคมที่มีความหลากหลายและละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม ผู้บริหารที่เข้าใจในด้านอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ มีการส่งเสริมความเคารพและเข้าใจความหลากหลาย และมีการบูรณการหลักสูตรของโรงเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสอนภาษายาวี อาหารฮาลาล ประเพณีรอมฎอน หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

2. ผลการประเมินรูปแบบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ในภาพรวมของแต่ละองค์ประกอบ รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของรูปแบบในการนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาในบริบทพื้นที่เปราะบางได้อย่างมีประสิทธิผล ทั้งนี้ ความสำเร็จของการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในการปรับใช้รูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรให้ความสำคัญกับนวัตกรรมเชิงบริบทมากกว่าการมุ่งเน้นเพียงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เนื่องจากข้อจำกัดด้านความเหลื่อมล้ำของทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น การพัฒนาควรมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควบคู่กับการเตรียมความพร้อมและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร และนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทอย่างแท้จริง

จากการสังเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปองค์ประกอบโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ว่า องค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กใน

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมาก โดยเฉพาะอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และพหุวัฒนธรรม เพราะจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพ และสร้างความไว้วางใจจากชุมชน เป็นการเสริมสร้างความยั่งยืนทั้งด้านการศึกษาและสังคมร่วมกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพแสดงให้เห็นถึงการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบและกรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารแบบกัลยาณมิตร (2) การจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม (3) การบริหารจัดการเชิงคุณภาพ (4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ (5) การส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ ภายใต้กรอบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทั้งนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความจำเป็นสูงสุดและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงควรได้รับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่การกำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพทางการศึกษาในปัจจุบัน

2. จากผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กในด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ส่วนใหญ่จะสามารถขับเคลื่อนนโยบายของต้นสังกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นควรศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนคุณภาพขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การดำเนินนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่การกำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพทางการศึกษาและรางวัลความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้รูปแบบคุณภาพโรงเรียนคุณภาพ

ขนาดเล็กเพื่อความยั่งยืนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียนและการวิจัยในอนาคตควรเน้นการประเมินผลกระทบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของนโยบายดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

Ministry of Education. (2017). *World class standard school 2551 (Revised version B.E. 2560)*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited.

Office of the Education Council. (2017). *Status of Thai education in 2016/2017: Guidelines for reforming Thai education to move towards Thailand 4.0*. Bangkok: Office of the Education Council Secretariat. [in Thai]

Office of the National Economic and Social Development Board, Office of the Prime Minister. (2022, December 15). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. Retrieved March 1, 2025, from https://www.thailibrary.in.th/2023/07/24/plan13_final/

Ongart, B., Srisombat, K., & Chumpoophat, K. (2022). Composition of quality schools and factors affecting quality schools for small public educational establishments. *Rajapark Journal, 16*(46), 544–559.

Osland, J. S. (2018). An overview of the global leadership literature. In M. E. Mendenhall, J. S. Osland, A. Bird, G. R. Oddou, M. J. Stevens, M. L. Maznevski, & G. K. Stahl (Eds.), *Global leadership: Research, practice, and development* (3rd ed.). New York, NY: Routledge.

Ounwised, P. (2021). *The relationship between information technology competency of administrators and the effectiveness of academic affairs administration under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1* (Master's thesis). Sakon Nakhon Rajabhat University.

Saengcham, P. (2016). *Building relationship between school and community of Wat Phuangnimit School under Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 1* (Master's thesis). Burapha University, Chonburi.

Suwathanpornkul, I. (2018). *Educational research: Concepts and applications*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. (2021). *Basic education development plan (2022–2024), revised edition (2024–2027)*. Bangkok: The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2.

Thipprajong, M. (2020). Leadership in the 21st century of globalization. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 5*(2), 114–121.